

Содор муз

Олександр Яременко

ФІЛАТЕЛІСТИЧНА ШЕВЧЕНКІАНА¹

Музеї Тараса Шевченка

1884 р. на могилі Т. Шевченка було встановлено чавунний хрест, упорядковано земляний насип і неподалік збудовано хату для доглядача, у половині якої, що називалася світлицею, 1889 р. влаштовано перший музей Кобзаря. До 135-річчя поховання Т. Шевченка в Україні на Чернечій горі діяв пам'ятний штемпель із зображенням чавунного хреста (Канів, вузол зв'язку, Черкаська обл., 22.05.1996). У 1888 р. І. Рєпін намалював на замовлення Товариства імені Т. Шевченка, олійними фарбами портрет Т. Шевченка для кімнати музею на могилі поета в Каневі [1, 250]. Цей портрет відтворено на марці 1964 р. Але, як стверджує Я. Данилов [1, 275-276], у світлиці висіла його копія художника Х. Платонова, випускника Петербурзької академії мистецтв, який у 1880 – 1900 рр. працював у Київській рисувальній школі. У світлиці на столі лежав “Кобзар”, на стіні висів портрет та вишивані рушники, плахти, вінки та інші подарунки відвідувачів могили. На марці 1992 р. “Народна вишивка” зображено фрагменти української народної вишивки рушника (з Київської області) – рослинний орнамент і півники.

1925 р. в м. Каневі Черкаської обл. створено музей-заповідник Т. Г. Шевченка. 1939 р. з нагоди 125-річчя від дня народження Кобзаря було відкрито Канівський літературно-меморіальний музей Т. Г. Шевченка. Його будівлю зображено на конвертах 1967, 1975, 1976, 1979, 1987, 2003 рр. У 80-х роках минулого століття відвідувачі музею могли скористатися календарним штемпелем “Музей-заповідник Т. Г. Шевченка”. До 60-річчя музею видано немаркований конверт і діяв пам'ятний штемпель “Канівському літературно-меморіальному музею Т. Г. Шевченка 60 років” (Канів, вузол зв'язку, Черкаська обл., 18.06.1999). На штемпелі зображено фасад будівлі музею, відкриту книгу, палітру, пензлі та ручку. Шевченківському національному заповіднику присвячені два пам'ятні штемпелі. На штемпелі 1996 р. зображено фасад Літературно-меморіального музею

¹Продовження. Початок див.: СіЧ. – 2013. – № 2-6.

та пам'ятник на могилі (Канів, вузол зв'язку, Черкаська обл., 22.05.1996). На штемпелі 1998 р. – скульптурне зображення профілю поета (ліворуч), гусяче перо, олівець та пензель (Канів, РВЗ, Черкаська обл., 09.03.1998) (див. 3 стор. обкл.).

1928 р. в Києві відкрито Літературно-меморіальний будинок-музей Т. Г. Шевченка, у будинку, де митець жив і працював 1846 р. Будинок-музей зображено на конверті 1988 р. та на мальовничому конверті 2003 р. – до 125-річчя відкриття музею (1928 – 2003) (див. 3 стор. обкл.).

1939 р. в с. Шевченкове (до 1929 р. Кирилівка) Звенигородського району Черкаської обл. у садибі Шевченків відкрито Літературно-меморіальний музей Т. Г. Шевченка, будівлю якого зображено на конверті 1983 р.

Найбільший музей Кобзаря – Державний музей Т. Г. Шевченка – відкрито в Києві 1949 р. У ньому зібрано найповнішу колекцію творів поетичної й художньої спадщини поета, документи про його життя і творчість. Півстолітній ювілей музею відзначено конвертом з оригінальною маркою. На конверті – автопортрет Шевченка (1840), а на марці – “Катерина” – живописні твори, що зберігаються в музеї (див. 3 стор. обкл.).

В Україні діють два тематичні музеї Т. Шевченка: у Черкасах – Музей “Кобзаря”, а в Переяславі-Хмельницькому – Музей “Заповіту”. Черкаський музей “Кобзаря” зображено на немаркованому конверті 1997 р. На пам'ятному штемпелі, що діяв на Черкаському поштамті 09.03.1998 р., подано фрагмент будівлі музею, скульптурне зображення профілю Кобзаря та гусяче перо. На штемпелі текст: “Україна. Музей “Кобзаря” Т. Г. Шевченка”. На конверті 1964 р. “До 150-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка” зображено видання “Кобзаря” різними мовами.

У Переяславі, повітовому місті Полтавської губернії (тепер Переяслав-Хмельницький Київської обл.) Шевченко бував у 1845 – 1846 та в 1859 рр., жив

у будинку свого приятеля лікаря А. Козачковського. У грудні 1845 р. поет тяжко захворів і 25 грудня 1845 р. написав славнозвісний “Заповіт”. Завершальні чотири рядки “Заповіту” з факсиміле поета відтворено на купоні марки 1961 р. (“до 100-леття со дня смерти революціонера-демократа, українського народного поета и художника Т. Г. Шевченко (1814 – 1861)”). 150-річний ювілей “Заповіту” вшановано пам’ятним штемпелем, на якому – графічний портрет Т. Шевченка й будівля музею (Переяслав-Хмельницький РВЗ Київської обл., 6.01.1996).

За межами України діє декілька музеїв Кобзаря. У Канаді в місті Палермо (поруч із пам’ятником поетові) 1952 р. відкрито Літературно-меморіальний музей Т. Шевченка. В Оренбурзі Шевченко був 1847-го та в 1849 – 1850 рр. В експозиції Оренбурзького краєзнавчого музею є розділ, присвячений перебуванню поета в Оренбурзі та Оренбурзькому краї, а на фасаді розташована меморіальна дошка, що засвідчує перебування Т. Шевченка на гауптвахті впродовж трьох тижнів у підвалі цього будинку. Будівля Оренбурзького краєзнавчого музею прикрашає конверт 1981 р.

У будинку Академії мистецтв у Петербурзі Шевченко жив і працював у 1858 – 1861 рр. 1964 р. відкрито Меморіальну майстерню-музей Т. Г. Шевченка в Академії мистецтв, будівлю якої зображено на марці 1957 р. (“до 200-леття Академии художеств СРСР”).

В Україні й за її межами в багатьох краєзнавчих та історичних музеях, особливо в місцях, де перебував Шевченко, в університетах, педагогічних інститутах, бібліотеках та школах діють експозиції, виставки, присвячені життю і творчості поета, які тією чи тією мірою знаходять відображення у філателістичних випусках поштовиків планети.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Шевченківський словник*: У 2 т. / Кирилюк Є. П. та ін. – К.: Головна редакція УРЕ, 1977. – Т. 1. – 416 с.

Отримано 22 січня 2013 р.

м. Київ